

Slovo editora

Pavel Chromý

chromy@natur.cuni.cz

UK v Praze, PřF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Rok 2008 byl nejen v Česku, v sousedních zemích střední Evropy, ale vlastně i jinde ve světě ve znamení připomínek tak zvaných „osmičkových“ výročí – roků 1348, 1618, 1848, 1918, 1938, 1948, 1968 a bezesporu mnohých dalších. Letopočtů, které se dobře pamatují, a které se žáci v řadě škol dosud učí jako slovíčka cizího jazyka, aniž by si blíže uvědomili jejich hlubší význam. Bohužel i mnozí ze studentů přicházejících studovat na naši univerzitu dovedou k nim přiřadit pouze významnou událost – založení univerzity Karlem IV., povstání českých stavů a počátek Třicetileté války, konec feudalismu v Habsburské monarchii, konec První světové války a vznik Československa, okupace československého pohraničí Hitlerovským Německem a jeho spojenci, nástup komunistů k moci, okupace spřátelenými armádami Varšavské smlouvy... Tečka. Znalost dějin prokázána. Ale co pochopení, diskuze, utváření vlastního názoru, přemýšlení o dějinách?

V roce 2008 se zvýšila četnost odborných konferencí a sympózií, výstav i vystoupení odborníků v médiích, která věnovala kulatým výročím překvapivě významnou pozornost. Po shlédnutí řady pořadů, dokumentů, diskuzí se však nemohu zbavit dojmu, že „uhnutí“ osmičkami jako bychom zapomínali na to podstatné: význam letopočtu či samotných událostí, které se v jednotlivých letech odehrály (mnohdy v centrech dění a pod taktovkou omezené skupiny aktérů) není přímo úměrný významu událostí, jevů a procesů, které následně po desetiletí měnily životy miliónů lidí, jejich postavení ve společnosti, aktivity v území, každodenní životy, ale také tvář krajiny i vztahy lidí k ní. Zamyšlení nad obecnějšími otázkami, komplexními proměnami vztahu společnost–příroda v obdobích ohraničených významnými roky, změnami hodnot v různých generacích a nezvratnými změnami, jimiž se tyto generace zapisují do pomyslné kroniky Matky Země, i do tvárnosti a současného stavu krajiny, tak opět stála na samém okraji vzpomínek.

Vstoupili jsme do roku 2009. Akcie osmičkových roků na pomyslné burze každodenního života poklesnou ve prospěch připomínek událostí, které se odehrály v letech končících devítkou. Obchod s čísly jistě nezastaví ani současná nastupující hospodářská krize. V učebnicích se jednou bude psát o tom, že v roce 2009 krize naplno zasáhla celý svět, odborníci se budou přít o to, kde a proč vznikla, kdo za ni může a s odstupem desítek let budou sčítat i její celkové důsledky. Zajímavé bude sledovat, zda do svých počtů zahrnou i těžko vyčíslitelné změny hodnot. Zajímavé bude sledovat, zda se zamyslíme nad tím, nakolik jsou naše životy udržitelné a kolik „civilizačního pokroku“ naše planeta ještě vydrží.

Nevzpomínejme proto pouze nad strohými čísly. Ptejme se a hledejme pozitivní vzory v reakcích milionů našich předků na klíčové dějinné události, na změny jejich chování a jednání při nich a po nich a přemýšlejme o důsledcích. Na naší přírodě a prostředí, ve kterém žijeme můžeme pozorovat, že některé z nich totiž mohou být „věčné“. Možná bude stačit, když předchozí generace nebudeme pouze slepě následovat.

Pavel Chromý (zástupce šéfredaktora)